

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE SPEECH COMPETENCE FORMATION OF MILITARY STUDENTS OF MILITARY HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS IN THE PROCESS OF INDEPENDENT LEARNING

У статті обґрунтовано необхідність виокремлення дієвих наукових підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів у процесі самостійної підготовки як особливої форми навчання у військових закладах вищої освіти з метою забезпечення всебічної теоретичної та практичної мовної підготовки. В такому аспекті мовленнєва компетентність набуває особливого значення як така, що обслуговує всі сфери військової діяльності і є невіддільною складовою частиною професійної компетентності майбутнього офіцера. Концепція неперервної освіти визначає основу методології формування компетентностей курсантів для виконання різного роду спеціальних завдань. На основі аналізу сучасної освітньої методології визначені ключові наукові підходи до формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки, а саме: компетентнісний, системний, діяльнісний, середовищний, лінгвокраїнознавчий та особистісно орієнтований. Визначено сутність і доцільність підходів, розглянуто їх реалізацію у формуванні мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки. Наголошено, що визначені наукові підходи не суперечать один одному, а навпаки, реалізуються в комплексі, доповнюючи один одного. Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробці моделі формування мовленнєвої компетентності курсантів, створенні ефективних педагогічних умов самостійної підготовки курсантів із застосуванням доцільних форм, методів і технологій, що сприятимуть розвитку важливих професійних та особистісних якостей, необхідних для майбутньої службової діяльності.

наукові підходи, майбутня службова діяльність.

The article reveals the necessity to identify effective scientific approaches to the speech competence formation of military students in the process of independent learning as a special educational form at military higher educational establishments in order to provide comprehensive theoretical and practical language training. In this aspect, speech competence is of particular importance as it serves all areas of military activity and is an integral part of the professional competence of the future officer. The concept of lifelong learning determines the basis of the methodology for the formation of competencies of military students in order to perform various specific tasks. Based on the analysis of the modern educational methodology, key scientific approaches to the speech competence formation of military students of military higher educational establishments in the process of independent learning are identified, namely: competence, systems, practice, environmental, linguistics and learner-centered. The content and expediency of the given approaches are defined, their implementation in the speech competence formation of military students of military higher educational establishments in the process of independent learning is considered. It is emphasized that given scientific approaches do not contradict each other, on the contrary they are to be implemented in a complex, complementing each other. Prospects for further research are to develop a model of speech competence of military students, creating effective pedagogical conditions for independent learning of military students using appropriate forms, methods and technologies that will promote the development of important professional and personal qualities necessary for future service.

Key words: formation of speech competence, independent learning, military students of military higher educational establishments, scientific approaches, future service activity.

УДК 355.233

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.26>

Супрунчук Ю.О.,

старший викладач

кафедри іноземних мов

Житомирського військового інституту

імені С.П. Корольова

Постановка проблеми в загальному вигляді.

На сучасному етапі розвитку військової освіти особливої актуальності набуло питання запровадження нових стандартів підготовки курсантів військових закладах вищої освіти, що ґрунтуються на сучасних підходах щодо освітньої та професійної діяльності. Специфічні умови навчання в військових закладах освіти визначають необхідність виокремлення дієвих підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів у процесі самостійної підготовки як особливої форми навчання у режимних навчальних закладах.

Години самостійної підготовки визначаються розпорядком дня військового навчального закладу,

згідно якого тривалість занять самостійної підготовки у навчальний день – 2–4 години. Навчальний час, відведений на самостійну підготовку курсантів регламентується програмою навчальної дисципліни та робочою програмою навчальної дисципліни. Зміст роботи курсантів під час самостійної підготовки над конкретною дисципліною визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

У межах дослідження ми проаналізували навчальні програми, навчальні плани, робочі навчальні програми кафедри іноземних мов Житомирського військового інституту імені С.П. Коро-

льова з таких дисциплін, як: іноземна мова (англійська), іноземна мова (військово-спеціальна мовна підготовка (англійська), іноземна мова професійного спрямування (англійська) та українська мова професійного спрямування, в яких розподіл годин для вивчення тем під час аудиторних занять та годин для опрацювання тем під час самостійної підготовки співвідноситься як 2:1. Тому одна з вимог до процесу навчання полягає в тому, щоб забезпечити всебічну теоретичну і практичну підготовку курсантів як під час аудиторних занять, так і під час самостійної підготовки, щоб грамотно й ефективно використовувати навчальний час.

За умов європейської інтеграції України та північноатлантичної інтеграції Збройних Сил України, стрімкого розвитку набуває військове співробітництво із закордонними державами, постійно організовуються та проводяться спільні навчання та підготовка військових кадрів, продовжується участь українських військових у миротворчих місіях та операціях, все зазначене в свою чергу зумовлює необхідність навчати курсантів, готових до адекватної взаємодії з представниками інших культурних співтовариств.

Зважаючи на потреби у військових фахівцях з високим рівнем мовленнєвої компетентності варто зорієнтувати освітню політику військових закладів на взаємозв'язок професії та мови, на зближення військово-професійної та мовної підготовки. Тому ми вважаємо мову (як українську, так і іноземну) невіддільною складовою частиною професійної підготовки курсантів. В такому аспекті мовленнєва компетентність набуває особливого значення, як така, що обслуговує усі зазначені сфери службової діяльності, а проблема пошуку дієвих підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладах вищої освіти у процесі самостійної підготовки набуває особливої актуальності та потребує відповідного наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових праць засвідчив наявність значної кількості досліджень українських та зарубіжних вчених присвячених проблемі обґрунтування наукових підходів та принципів підготовки фахівців до різного роду діяльності. Особливостям освітньої методології присвятили наукові праці О. Вознюк, С. Гесен, С. Гончаренко, А. Дубасенюк, І. Зязюн та інші.

Проблема впровадження компетентнісного підходу в систему вищої освіти була предметом досліджень Н. Кузьміної, Н. Ничкало, В. Ягупова й інших. Важливість компетентнісного підходу в мовній освіті розкривається в дослідженнях Т. Вигранка, Т. Гнаткович, А. Кордонської, О. Кулик, О. Прокопової, І. Ренчка, К. Черниш. Особливості системного підходу й обґрунтування його реалізації у військовій педагогічній практиці знайшли своє відбиття в наукових розвідках О. Лагодинського, В. Рижикова,

В. Телелима, Ю. Шабанової та інших. На засадах системного підходу побудоване вивчення проблеми формування мовленнєвих компетентностей у дослідженнях Л. Березовської, Н. Доцовой, В. Зінченко, Т. Люріної, Л. Шевцової. Діяльнісний підхід до освіти у своїх дослідженнях обирали О. Бойко, Н. Голуб, І. Кухарчук, О. Леонт'єв, Р. Торчевський. Дослідженню освітнього середовища вищого навчального закладу присвячені роботи О. Антонова, О. Білик, В. Биков, М. Братко, О. Горчакова, В. Желанова, А. Каташов, О. Якимович, В. Ясвін. В основу своїх досліджень середовищний підхід поклали А. Баль, В. Деміденко, Ю. Мануйлов, Л. Ордіна, Г. Полякова, І. Сидорук, С. Совгіра, О. Ярошинська. Питання застосування лінгвокраїнознавчого підходу до викладання мов вивчали А. Бронська, Г. Гритчук, Ю. Веклич, Г. Глибоковських, Т. Калинюк, Н. Марченко й інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте обґрунтування наукових підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки не було предметом окремого наукового дослідження.

Мета статті – обґрунтування наукових підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. В залежності від поставлених завдань, об'єкта і предмета наукового пошуку, а також того чи іншого виду компетентності, науковці обирають різні наукові підходи, що покладені в основу їх досліджень. Спираючись на мету та завдання нашого дослідження, розглянемо сучасні підходи, які відповідають розв'язанню поставлених нами наукових завдань.

Оскільки головне місце в організації будь-якого навчального процесу займає процес окреслення цілей, маємо визначити якою є мета формування мовленнєвої компетентності курсантів у процесі самостійної підготовки, яку ми розглядаємо як частину загальної мовної підготовки у військових закладах вищої освіти. Для відповіді на це питання необхідно проаналізувати до яких завдань залучатимуть курсантів у майбутній службовій діяльності, що в свою чергу допоможе нам з'ясувати яким має бути зміст та результат її формування.

У службовій діяльності українські військові залучаються: до участі у міжнародних багатонаціональних навчаннях із безпосереднім спілкуванням іноземною мовою, де важливо розуміти накази, інструкції та команди, проводити брифінги та наради; до участі у розробці та впровадженні документів та стандартів, а саме їх переклад та аналіз; до участі у проведенні заходів міжнародного співробітництва, де є необхідним вміння вести дискусію, переговори, телефонну розмову, знати основи офіційного листування зі службових

питань іноземною мовою; до участі у складі миротворчих місій та операцій, де виконувати завдання необхідно у складі міжнародних угруповань та у специфічних соціальних та міжкультурних умовах країн, де відбувається місія тощо.

Таким чином відмічаємо, що у подальшій службовій діяльності курсанти будуть виконувати цілий спектр важливих спеціальних завдань, для виконання яких необхідною умовою є володіння мовленнєвою компетентністю, що потребує вдосконалення організації цілеспрямованого навчального процесу загалом та пошуку дієвих підходів формування мовленнєвої компетентності у процесі самостійної підготовки як обов'язкової складової навчального процесу у військовому закладі. Тому вважаємо, що на рівні загальнонаукової методології основними науковими підходами є компетентнісний, системний та діяльнісний. Серед конкретно-наукових підходів розглядаємо середовищний, лінгвокраїнознавчий та особистісно орієнтований.

З огляду на те, що базовою ідеєю реформування освітньої галузі визнано компетентнісний підхід, військова освіта переходить на нові стандарти підготовки курсантів з урахуванням тенденцій, що притаманні сучасній освітній парадигмі. Концепція неперервної освіти визначає основу методології формування компетентностей курсантів для виконання різного роду спеціальних завдань. Отже логічно, що компетентнісний підхід є фундаментальним у нашому дослідженні.

Його основна суть сформувані в того, хто навчається вміння вчитись, самостійно здобувати інформацію та знання, щоб в подальшому не лише вміти оперувати власними знаннями, а й бути готовими змінюватись та пристосовуватись до нових потреб професії та суспільства, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя [1]. Погоджуємося з думкою О. Дубасенюк, що знання, на які традиційно була зорієнтована освіта, в наш час вже не вважаються головним критерієм, а цінуються вміння самостійно добути ці знання та компетентно їх використовувати [2, с. 160].

Компетентність – поняття, що логічно походить від ставлень до цінностей, та від умінь до знань. Тому розвиток курсантів має відбуватися на основі набуття ними комплексу знань та умінь, а також на основі врахування їх особистісних характеристик, як-от: цінності, потреби, мотиви, професійно важливі якості, ставлення до певного роду діяльності тощо.

В такому контексті процес формування мовленнєвої компетентності в процесі самостійної підготовки стає способом розвитку курсантів, що спрямований на формування мовленнєвих умінь і навичок, необхідних для якісної службової діяльності у майбутньому; вміння адекватно і доречно

практично користуватися мовою в конкретних ситуаціях, використовуючи як мовні, так і позамовні засоби; здатності до професійного усного та писемного мовлення у міжкультурному просторі та міжнародній співпраці.

Аналізуючи наукові підходи, наступним ми обрали системний підхід. Нами встановлено, що використання системного підходу до формування мовленнєвої компетентності курсантів спрямовано на те, щоб сформувані систему знань мовного спрямування, мовленнєвих умінь та навичок і вміло використовувати їх у майбутній службовій діяльності. Сутність системного підходу як методології досліджень полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними [3, с. 63]. Особливість системного дослідження в тому, що його предметом виступає об'єкт, який в свою чергу складає систему. Таким об'єктом у нашому дослідженні можна визначити формування мовленнєвої компетентності курсантів. Відповідно, ми розглядаємо процес формування їх мовленнєвої компетентності у процесі самостійної підготовки як структуровану педагогічну систему, що складається з елементів та їх взаємозв'язків. Вперше запровадила у наукову термінологію поняття педагогічної системи Н. Кузьміна [4]. Дослідниці належить першість у розробці педагогічної системи з чітко вираженою структурою та функціональними взаємодіями.

Ефективність такої системи залежить від таких чинників, як зміст, організація, взаємозв'язок та характер завдань, результат виконання. Згідно загальної теорії систем існує вісім аспектів практичного використання системного підходу: елементний, структурний, функціональний, цільовий, ресурсний, інтеграційний, комунікаційний, історичний [5, с. 33]. Враховуючи об'єкт нашого дослідження та зазначені чинники доцільним вважаємо виділення п'ятиох аспектів системного підходу. Пропонуємо таке їх зображення стосовно формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти у процесі самостійної підготовки:

– елементний аспект включає виявлення елементів навчального процесу, що спрямовані на розвиток мовленнєвої компетентності курсантів, зокрема, цілі, зміст, створення педагогічних умов формування зазначеної компетентності в процесі самостійної підготовки;

– структурний аспект розглядає внутрішні зв'язки і залежності між цілями, змістом, організацією, технологіями та результатами формування мовленнєвої компетентності в процесі самостійної підготовки. Особливістю цього аспекту є внутрішньо дисциплінарні зв'язки, тобто кореляція змісту програм дисциплін для аудиторних занять та для самостійної підготовки;

– функціональний аспект виявляє функції

сформованості мовленнєвої компетентності. Результатом її сформованості є успішне виконання курсантами всього спектру завдань, що передбачає майбутню службову діяльність;

– ресурсний аспект полягає у визначенні методів, засобів, завдань, технологій, матеріальної бази, необхідних для досягнення окреслених цілей;

– комунікаційний аспект виявляє зовнішні зв'язки мовленнєвої компетентності з професійною.

Отже, формування мовленнєвої компетентності курсантів у процесі самостійної підготовки можна представити як складову системи мовної підготовки курсантів у військовому закладі вищої освіти, що складається із сукупності взаємопов'язаних елементів (цілі, зміст, завдання, методи, умови, організація, засоби навчання, тощо), функціонує у полі різних аспектів (елементний, структурний тощо), а також виконує важливі функції, метою яких є ефективне виконання мовленнєвої діяльності курсантів в межах майбутньої службової діяльності.

Оскільки для курсантів спілкування з цивільним населенням, колегами, командуванням, підлеглими, представниками інших держав та культур буде невіддільною складовою частиною службової діяльності, а мовленнєва компетентність одним із основних засобів досягнення мети і завдань, то специфіка наукового пошуку ґрунтується на застосуванні діяльнісного підходу. Він спрямовує навчальний процес на розвиток ключових компетентностей курсантів; на застосування теоретичних знань на практиці; на формування здібностей до самоосвіти й командної роботи; сприяє успішній самореалізації в навчанні.

У структурі навчальної діяльності психолог Д. Ельконін виділяє 5 компонентів: мотивацію, навчальні завдання, навчальні операції, контроль та оцінювання [6]. Тому діяльнісний підхід до навчання під час самостійної підготовки курсантів передусім має бути спрямований на розвиток їх вмотивованої самостійної роботи з покладеною метою, а також вміннями знаходити шляхи і засоби досягнення цієї мети та контролю й оцінки виконаної роботи.

Отже, можна зробити висновок про те, що діяльнісний підхід є однією з основних умов ефективного формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки та характеризується: застосуванням методів навчання, які залучають курсантів до активної мовленнєвої діяльності; набуттям особистих якостей та вмінь, необхідних для самостійної пізнавальної діяльності; здійсненням курсантами рефлексивної діяльності, яка передбачає аналіз спільної продуктивної діяльності одногрупників, викладача і самих себе.

Наступним підходом ми обрали середовищний, так як конкретне середовище є сукупністю різно-

манітних умов, які безпосередньо впливають на навчальний процес. Ми вважаємо, що саме умови, в яких проходить діяльність курсантів (аудиторні заняття, самостійна підготовка, позанавчальна діяльність) є рушійною силою для формування компетентного фахівця. В умовах вищої освіти науковці розглядають такі різновиди освітнього середовища, як навчальне, виховне, розвивальне, соціокультурне, інформаційне, віртуальне, морально-психологічне тощо. Аналіз літератури дає можливість стверджувати, що єдиної класифікації освітніх середовищ немає.

Проте нам імпонує думка Ю. Кулюткіна, який охарактеризував освітнє середовище як «сукупність соціальних, культурних, а також спеціально організованих в освітній установі психолого-педагогічних умов, у результаті взаємодії яких із індивідом відбувається становлення особистості» [7, с. 25]. З огляду на те, що військовий заклад вищої освіти це заклад зі специфічними умовами навчання, які вимагають від курсантів відповідної соціальної, моральної та психологічної готовності, ми вважаємо, що створення відповідних педагогічних умов морально-психологічного та соціокультурного середовищ, сприятиме ефективному формуванню мовленнєвої компетентності курсантів під час самостійної підготовки та дозволить курсантам мати кращі результати в навчанні загалом.

Лінгвіст С. Крашен вивів 5 гіпотез успішного вивчення іноземних мов: гіпотеза засвоєння та вивчення, гіпотеза контролера (редактора), гіпотеза природного порядку, гіпотеза вхідного матеріалу та гіпотеза афективного (емоційного) фільтру [8]. Афективний фільтр – це умовна перешкода на шляху засвоєння та вивчення іноземної мови, що з'являється у людини, яка відчуває негативні емоції: страх, злість, роздратування тощо. Причинами появи афективного фільтру у курсантів може бути погана адаптація до нових умов навчання у військовому закладі, стрес, погані стосунки з одногрупниками або викладачами, тривожність, недостатні знання та ін. Тому важливо при вивченні іноземної мови створити позитивне морально-психологічне середовище, що базується на довірі, повазі та взаємодопомозі, та спонукає до розвитку у курсантів мотивації до вивчення мови, бажання спілкуватися іноземною мовою, формує позитивне ставлення до мови та культури та сприяє впевненості в собі.

Одним із складників навчального середовища закладу вищої освіти Ю. Мануйлов вважає «ніші» [9]. Ніша – це певний простір можливостей, що дозволяє суб'єктам освіти задовольняти свої потреби [10, с. 103] (спортивна секція, гурток, спільне улюблене заняття, виконання проєкту тощо). Ніші як локальні осередки середовища поділяються на соціальні і культурні, тому ми їх розглядаємо як засіб організації сприятливого

соціокультурного середовища у навчальному закладі. У Житомирському військовому інституті імені С.П. Корольова нами було створено гурток ораторського мистецтва й розмовний клуб, які мають на меті зняття мовних бар'єрів, тренування навичок говоріння та сприйняття на слух, демонстрація «практичного застосування» мови в житті, підвищення мовленнєвої культури, а також виконують функцію соціалізації курсантів.

Виконання зазначених вище завдань неможливе без сучасної навчально-матеріальної бази, як-от: комплексу матеріальних і технічних засобів навчання, спеціально обладнаних аудиторій та мовних лабораторій, класів та центрів самостійної підготовки, бібліотеки, локальної мережі та бази даних.

Узагальнюючи сказане, ми дійшли висновку, що для формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки важливим є застосування середовищного підходу та розробка педагогічних умов, які забезпечать належне навчальне середовище та успішну підготовку компетентних військових фахівців.

З огляду на визначену нами мету формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладах вищої освіти під час самостійної підготовки та проаналізувавши спектр завдань, до яких залучаються курсанти у майбутній службовій діяльності, ми вважаємо, що застосування лінгвокраїнознавчого підходу є необхідним. Адже, на думку В. Маслової, «мова – складова частина культури, яку ми успадковуємо, та водночас її знаряддя. Культура народу вербалізується в мові, саме мова акумулює ключові концепти культури, транслюючи їх у знаковому втіленні – словах» [11].

Ми погоджуємося з О. Кондратьєвою в тому, що лінгвокраїнознавчий підхід забезпечує вирішення комплексних завдань з вивчення національних стереотипів поведінки, ціннісних орієнтацій, специфіки культури іншомовної країни [12]. В рамках майбутньої професії курсанти будуть співпрацювати з представниками різних націй, тому вивчення принципів міжкультурної комунікації є досить важливим, оскільки дозволяє передбачити проблеми у спілкуванні людей різних етнічних груп і запобігти непорозумінню у процесі спілкування.

Завдяки лінгвокраїнознавчій складовій формування мовленнєвої компетентності курсантів забезпечується психологічна готовність майбутніх фахівців до залучення до різноманітних сфер життєдіяльності (побутової та службової), дослідження особливостей (етнічних, культурних, релігійних) народу, його духовність, світогляд, спосіб мислення. Застосування лінгвокраїнознавчого підходу є одним із важливих умов формування мовленнєвої компетентності курсантів, адже саме такий підхід забезпечує засвоєння національної та іншомовної культури, розвиток мовленнєвих та

комунікативних умінь, розширюють світогляд курсантів, який орієнтований на взаємодію в умовах міжнародної співпраці.

Таким чином, ми вважаємо, що одним з пріоритетних підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки є лінгвокраїнознавчий підхід, засади якого сприяють подоланню міжкультурних непорозумінь, конфліктних ситуацій, стереотипів у стосунках; пізнанню цінностей, традицій, побуту, етикету та особливостей національної та інших культур; свідомій мовленнєвій діяльності в полікультурному середовищі за наслідками вивчення рідної та іноземної мов.

З обраними нами науковими підходами до формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки тісно пов'язаний особистісно орієнтований підхід, який передбачає гнучкість у визначенні цілей, враховує особистісні нахили й інтереси курсантів, їх індивідуальні особливості та інтелектуальний розвиток, розвиває пізнавальні можливості та навички самостійної роботи, створює передумови для успішних результатів навчання.

Враховуючи, що ми розглядаємо формування мовленнєвої компетентності саме у процесі самостійної підготовки, то в умовах особистісно орієнтованого навчання вона стає засобом формування самостійності курсантів, сприяє підвищенню навчально-пізнавальної активності, надає курсантам впевненості собі та віри у свої сили й можливості.

Підсумовуючи робимо висновок, що формування мовленнєвої компетентності курсантів на засадах особистісно орієнтованого підходу дає можливість обирати дієві форми, методи і прийоми організації самостійної роботи, що забезпечують адекватні умови для мовленнєвого розвитку курсантів, враховуючи їх індивідуальні особливості, моральні цінності, особистий досвід, риси характеру та інтереси.

Зауважимо, що описані нами вище підходи не виключають і не суперечать один одному, а навпаки доповнюють один одного, забезпечуючи нам вибір відповідних форм, методів, засобів і умов формування мовленнєвої компетентності курсантів військових закладів вищої освіти в процесі самостійної підготовки.

Висновки. Застосування настанов зазначених підходів до формування мовленнєвої компетентності курсантів у процесі самостійної підготовки дає можливість передбачати результати формування мовленнєвої компетентності; перевіряти рівень сформованості мовленнєвої компетентності; обґрунтовувати умови щодо розроблення методів і технологій діагностування результатів формування мовленнєвої компетентності.

Реалізація ідей обраних підходів відповідно до мети нашого дослідження передбачає надалі

розроблення моделі формування мовленнєвої компетентності курсантів, створення ефективних педагогічних умов самостійної підготовки курсантів із застосуванням доцільних форм, методів і технологій, що сприятимуть розвитку важливих професійних та особистісних якостей, необхідних для майбутньої службової діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В. Овчарук. Київ : "К.І.С.", 2004. 112 с.
2. Дубасенюк О.А. Наукові підходи до освіти дорослих : монографія. Житомир : Вид-во Рута, 2016. С. 155–167.
3. Салига Н.М. Системний підхід у вищій школі : навчально-методичний посібник до курсу. Івано-Франківськ, 2016. С. 66–67.
4. Методы системного педагогического исследования : учебное пособие / Н.В. Кузьмина, Е.А. Григорьева, В.А. Якунин и др. Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1980. 172 с.
5. Шабанова Ю.О. Системний підхід у вищій школі : підручник для студентів магістратури. Донецьк : НГУ, 2014. С. 33–35.
6. Эльконин Д.Б. Детская психология : учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва : Издательский центр «Академия», 2007. 384 с.
7. Кулюткин Ю.Н., Тарасов С.В. Образовательная среда и развитие личности. *Новые знания*. 2001. № 1. URL: http://www.znanie.org/gurnal/nl_01/obraz_sreda.html.
8. Krashen Stephen D. Principles and Practice in Second Language Acquisition. Prentice-Hall International, 1987. 209 p.
9. Мануйлов Ю.С. Концептуальные основы среднего подхода в воспитании. *Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова*. 2008. Т. 14. № 1. С. 21–27.
10. Дубасенюк О.А. Методологія і методи науково-педагогічного дослідження : навчально-методичний посібник. Житомир : Полісся, 2017. 256 с.
11. Маслова В.А. Современная лингвистика – наука о человеке, его сознании, языке и культуре. *Филология: история и современность*. 2018. С. 6–10. URL: <http://www.zabwector.com>
12. Кондратьева О.М. Формування полікультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи (на засадах лінгвокраїнознавчого підходу) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 265 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.01/dis_Kondratieva.pdf.